



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clara Et Praeclara Methodus Parandæ Eloquentiæ,
Secundùm Doctrinam & Præcepta Cypriani Soarii è
Societate Jesu, Ad Captum Et Praxim Faciliorem
Accommodata**

Worpitz, Georg

Coloniæ Agrippinæ, 1700

§. 1. De Moderatione vocis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68908)

ejus scripta longè abfuerint ab illa viva eloquentiæ forma, ut appareret aliquid placuisse eo dicente, quod postea legentes non inuenerint. Et verò ingeniosè inventa prudenter disposita, floridè exornata oratio est quidem aliquid, si tacitè legatur, longè tamen amplius, si viva voce, & actione animata excipiatur. Hinc Gracchus tantam adhibuit diligentiam, ut seruum literatum, & peritum post se occulto loco haberet, qui concionanti inflaret eburneâ fistulâ sonum, quo illum, aut remissû, excitaret, aut à contentione revocaret. Porrò pronuntiatio in 2. consistit; in voce & gestu, seu actione: prima pars aures concernit, altera oculos, per quos duos sensus, omnis eloquentiæ vis ad animû dimanat.

§. I. De Moderatione vocis.

Sonus vocis, rebus, quæ proferuntur, accommodandus est, ut de magnis graviter, de levibus remissè, aut contemptim dicatur. Neque semper eodem vocis tono declamandum v. g. clamosè semper, aut somnolentè; sed modò attollenda vox, modò deprimèda prout res postulat; nam si perpetuò remissè dicatur, aut languidè; si nō dormitat auditor saltè nō adeo dictioni erit intentus: si autè clamosè omnia proferantur, præterquâ quod absonum, & stentorium sit vociferari, etiam nimia assiduitate obtunditur auditus, ut nec vehementiâ quidem excitetur; non secus ac contingis illis, qui inter rotarum in molendino strepitus non excitantur, sed dormiunt securi, quòd illis assueverint. Varianda igitur vox, & modò attollenda, modò deprimenda

menda, quemadmodum in concentu musico fieri consuevit; varietas enim & hic delectat: ubi vehemens est affectus, vehementiâ opus est vocis, ubi mediocris, mediocri, ubi lenis leni. Si affectus sit exultantis animi, exprimendus excitatâ & plaudente voce; si doloris, lugubri, si admirationis, atronitâ, si exclamantis, aut optantis, intensâ, si timentis, remissâ & tremulâ: si insultantis generosâ, si interrogantis, acutâ, si reprehendentis aberbâ. Inde patet, matersâ ac potissimû sententiarum figuras (hæ enim materiæ accomodandæ sunt) præ oculis esse habendas. Sanè aliter Ironia atq; Allegoria efferi postulat. Sic Cicero pro Ligario. Vide Cæsar, quàm non reformidem, quanta lux tuæ liberalitatis, & sapientiæ mihi apud te dicenti oboriatur: quantû potero voce contédâ, ut hoc popul Rom. exaudiat. Suscepto bello Cæsar, gesto etiam ex magna parte, nulla vi coactus, iudicio meo, ac voluntate, ad ea arma profectus sum, quæ erant sùpta contra te &c. Hic concitata vocis exemplû habes. flexibilis verò, interrupta & flebilis in illo Gracchianæ Orationis loco, quò me miser conferâ? quò vertam? in Capitolium ne? at fratris sanguine redundat. An domû! matremne ut miseram, lamentantēq; videâ, & abjectam? Timentis affectus est in exordio pro Milone; itatî contra Antonium Phil. 2. O præclaram illam tuam eloquentiam, cû es nudus concionatus! quid turpius? quid fædius? quid suppliciis omnibus dignius? num expectas, dū te stimulis fodiâ? hæc te si ullâ partem habes sensus, lacerat, hæc te cruentat

oratio &c. Advertit autem Quintilianus. nō in toto solum contextu, sed etiam in singulis propè verbis mutandam esse vocem: sic principium pro Milone: *Etsi vereor iudices*: dicit submissa voce esse pronuntiatum à Cicetone, quia est exordium (in exordio enim mox vociferari agreste est, & vocē principio debilitat, ut postea rauescere cogatur) & sollicitū quidē: tamen aliquid plenius & erectius dum dixit: *pro fortissimo viro* quàm cum: *etsi vereor iudices & turpe sit & timere*. Ulteriùs verò ut verbis crescit oratio, ita & vocem intumuisse asserit, præsertim cum magnitudo animi Miloniani ostenditur &c. Imò sunt, qui in ipsis dictionū syllabis varietatem vocis faciendam quandoq; esse monent, non secus ac fit in musica: & patet in illo in Antoniū Phil. 2. cui eructare turpe esset, is vomens frustis, esculentis, vinum redolentibus gremium suū implevit. Ubi in *eructare*, vomere, implere trahendæ sunt vocales; aperiendæ fauces, ut absurditas rei exprimatur. Idem cum proportionem factitandum in aliis. Hanc artem ut quis assequatur, optimum censet Fabius, ediscere quā maximè varia, quæ vocis flexis omnes habent, eaq; quotidie dicere (quod etiam ad purificandam, rectificandamque vocem juvat, & ad conservandam à sene Cicetone factitatum est, qui ambulatione quoque usus est in hunc finem, & temperantia) ut dicenda sunt. Hujus rei causa declamationum in scholis nostris est usus, in quibus, qui frequentius adhibiti sunt, longè majori perorant gratiâ, quàm alii. Sunt ean-

eandem ob rem Magistri, qui suis Tironibus concinnatos variis affectibus tonos (ut vo-
cant) ediscendos tradunt, in quibus totius an-
ni decursu, certis in hebdomada diebus sin-
guli per ordinem exercentur. Possunt & alii
loci ediscendi assignari v. g. ex caufino lib. 8.
ex Seneca Tragedo fragmentum, in quo il-
lustris affectus expressus est, ex Cicerone,
Virgilio. v. g. constitit & lacrymans: quis
jam locus (inquit) Achates? quæ Regio in
terris, nostri non plena laboris? En Priamus
&c. ubi lætitia cum fletu miscetur

§. II. De Gestu seu Actione.

Sensus animi non solâ voce pandimus, sed
& gestu, hoc enim modo cû surdis loquimur
& muti nobiscum: unde gestus ab ipso Tullio
viva eloquentia compellatur, quo etiã mu-
ta animantia varios doloris & lætitiæ affe-
ctus, præsertim oculis exprimunt. Hinc sum-
mũ studiũ duo oratorum Principes in actio-
ne collocarunt. Demost. grande speculũ in-
tuens cõponebat actionẽ corporis, & gestũ,
suis demum credẽs oculis, quid gestu valeret.
Quin etiam satyrum histrionẽ ad eas artes
Magistrum adhibuit. Sed & Cicero histrio-
nibus magistris Roscio Comædo, & Æsopo
Tragico usus est. Cum Roscio animi quoque
gratiã sapius contendere solitus erat, utrum
ille pluribus rem eandẽ gestibus effingeret?
an ipse variis elocutionis formulis sententiã
unam pronuntiaret? ita viim figuris sententiã
rũ non inferiorem in gestu existimabat. De
Graccho refert Cicero, quod cùm illa supe-
rius posita: quod me miser conferam &c. ipse
Ci-

Ci-